

Güzelce Hasan Bey Camii - Hayrabolu / Tekirdağ

metreyi aşan bir merkezî kubbe, kuzey ve güney (mihrap) duvarları ile kare kesitli iki pâyeye istinat eden sivri kemerler üzerine oturtulmuştur. Sekizgen şeklindeki kasnağa geçiş pandantiflerle sağlanmıştır. Kasnağın üzerinde olduğu bilinen dört pencere son onarımda örülerek kapatılmıştır. Cami, esasen irili ufaklı otuz sekiz pencere ile dışarıdan yeterince ışık almaktadır. 21,40 × 10,25 m. boyutlarındaki harim iki yandan ikişer kubbeli, kare planlı sofalarla (tabhâne) genişletilmiştir. Bu mekânların seviyesi merkezî mekâna göre daha alçak tutulmuştur.

Mihrap yarım daireye yakın, yedi kenarlı bir niş şeklinde olup beş sıra stalaktitli bir kavsarası vardır. Taş minberinin oranları düzgün olup dış yüzü yağlı boya ile damarlı mermer taklidi boyanmıştır.

Yapının harim kapısı, nöbetleşe çift renkte (kırmızı-beyaz) yerleştirilmiş taşlardan yapılmış sivri kemerli sathî bir niş içine alınmıştır. Kapı kemeri ise dairevî, basık bir kemer şeklindedir. Bu iki kemer arasında, mermer bir plaka üzerine üç satır halinde girift sülüs hatla yazılmış Arapça inşa kitâbesi yer alır. Burada yapının bânisinin Hasan Bey b. Abdulah, inşa tarihinin ise Rebîülevvel 905 (Ekim 1499) olduğu kayıtlıdır. Ancak ki-

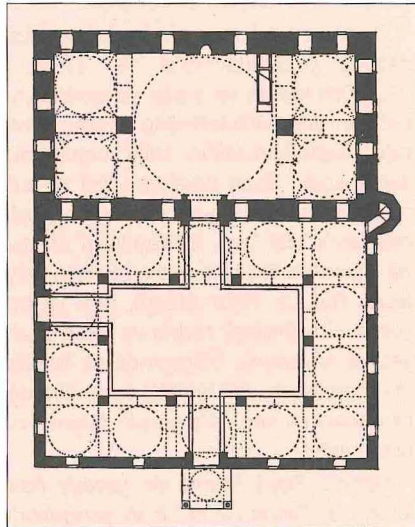
tâbe bugün son cemaat yerinin de üzerine örten, iğreti olarak yapılmış eternit çatılı bir sundurma yüzünden görülememektedir.

Caminin dikdörtgen şeklindeki avlusu, kare kesitli desteklerin taşıdığı sivri kemerlerden oluşan bir revakla kuşatılmıştır. Bunların üzeri, son cemaat yeri revakı da dahil olmak üzere on dört kubbe ile örtülü idi. Avlunun mihrap ekseninde bulunan kuzey kapısı ana kapıdır ve eşik önünde iki adet ince sütuna dayanan bir sundurma ile avluya açılmaktadır. Avlunun bundan başka doğuda da bir tâli kapısı vardır.

Minare, harimle son cemaat yerinin birleştiği batı cephesinin ortasına yakın bir yerdedir. Kesme taştan yapılmış olan minare camiye göre oldukça yüksek ve genel ölçülere uyumsuz bir şekilde yenilenmiştir. Beş köşesi duvar sathından çıkıntı teşkil eden ongen kesitli bir kaside üzerinde yükselmektedir. Gövdesi çokgen olup tek şerefelidir. Şerefe korkulukları ve şerefe altındaki stalaktitlerle külâh ve alemi de yenidir. Minare kapısı son cemaat yerinin güneybatı köşesinde yer almaktadır.

Yapımında kesme taş ve tuğla kullanılmış olan Güzelce Hasan Bey Camii sade bir yapıdır. Binada plastik süsleme yok denilecek kadar az olup cümle kapısının kemeri üzerinde rozetler görülür.

Güzelce Hasan Bey Camii'nin planı



Evvelce caminin büyük bir hazîresi olduğu bilinmekteyse de bu hazîredeki mezar taşları ve sandukalar günümüze ulaşmamıştır. Avlunun kuzey cephesine bitişik durumda bulunan ve 1258 (1842) yılında inşa edilen çeşmenin sülüs yazılı beş satırlık manzum kitâbesi Türkçedir. Bu kitâbeden anlaşıldığına göre çeşme, Hayrabolu'nun en eski ailelerinden olan Hacı Şerif Ağa tarafından oğlu Memiş Ağa'nın hâtrısına yaptırılmıştır.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livâsi*, s. 416; Aptullah Kuran, *The Mosque in Early Ottoman Architecture*, London 1968, s. 182, 183; *Cumhuriyetin 50. Yılında Vakıflar*, Ankara 1973, s. 34; Yüksel, *Osmanlı Mi'mârîsi V*, s. 146-148, şekil 52, rs. 203-207; Rıfık Melül Meriç, "Trakya Kitâbeleri, I. Hayrabolu Kitâbeleri", *TV*, yeni serisi: 1/2 (1958), s. 210-211; Yavuz Tiryaki, "Hayrabolu'da Türk ve İslâm Eserleri", *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, sy. 12, İstanbul 1993-94, s. 24-25.



ENİS KARAKAYA

### GÜZELCE HİSAR

(bk. ANADOLUHİSARI).

### GÜZELCE MAHMUD PAŞA ÇEŞMESİ

İstanbul'un Eminönü ilçesinde XVII. yüzyıla ait meydan çeşmesi.

Mahmutpaşa mahallesinde, Mahmud Paşa Külliyesi'nin yakınındaki Yanık Saraylar, Mengene ve Bezçiler sokaklarının kavşağında yer alan küçük meydana olup Vezir Güzelce Mahmud Paşa (ö. 1606) tarafından yaptırılmış tek yüzlü bir çeşmedir. Sol yanına yerleştirilen, II. Osman dönemi Bâbüssaâde ağalarından Mısrî Osman Ağa'ya ait 1031 (1622) tarihli onarım kitâbesinden dolayı Mısrî Osman Ağa Çeşmesi adıyla da anılır. Eserin, yakınındaki Mahmud Paşa Külliyesi'nin bânisi, Fâtiht Sultan Mehmed devri ricâlından Sadrazam Mahmud Paşa (ö. 1474) tarafından yaptırılmış ve inşa kitâbesinin sonradan konulmuş olduğu ileri sürülmekteyse de (Tanışık, I, 58; Egemen, s. 674) kitâbenin, "Çünkü devletle cülûs eyledi Sultan Ahmed" şeklindeki ilk mısraında adı geçen hükümdarın, çeşmenin inşa tarihinden iki yıl kadar önce 1603'te tahta çıkan I. Ahmed olduğu açıktır. Ayrıca 7-10. mısralarda aktarılan bazı ayrıntıların yardımıyla da kitâbede adı geçen Mahmud Paşa, Fâtiht dönemindeki Mahmud Paşa'dan ayırt edilebilmektedir.





Güzelce Mahmud Paşa Çeşmesi - Mahmutpaşa / İstanbul

Kesme küfeki taşı cephenin ekseninde sivri kemerli bir niş, kemerin üzerinde de son mısraı ebedle 1014 (1605) tarihini veren mermer inşa kitabesi bulunmaktadır. Bülbulî mahlaslı bir şairin on dört mısradan meydana gelen sülüs hatlı kitâbe manzumesi on dört kartuşa taksim edilmiş ve bunların altına iki kartuş daha eklenerek sağdakine "Mâşallah", soldakine de "Tamir 19 Safer sene 1170" (13 Kasım 1756) ibareleri yerleştirilmiştir. Bu durum, söz konusu onarım sırasında kitâbenin bütünüyle yenilediğini göstermektedir. Kitâbeyi taçlandıran beyzî madalyonun içindeki Abdülmeccid tuğrası da çeşmenin bu hükümdar döneminde (1839-1861) bir daha onarıldığına işaret etmektedir. Sivri kemerli nişi yanlardan kuşatan ve normalde kitâbeyi de yukarıdan kavraması gereken silme çerçevenin kitâbenin bitiminde kesintiye uğraması, bu hizadan itibaren kesme taş örgünün yerini tuğla örgüye terketmesi ve ayrıca nişin içindeki kaş kemerli iki maşrapalığın arasına ampir üslûbunda dikdörtgen bir ayna taş yerleştirilmesi bu son onarıma ait olmalıdır.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Tanışık, *İstanbul Çeşmeleri*, I, 58-60; M. Cavit Baysun, *Güzelce Mahmud Paşa Çeşmesi*, İstanbul 1945; Affan Egemen, *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri*, İstanbul 1993, s. 674; M. Baha Tanman, "Güzelce Mahmud Paşa Çeşmesi", *DBİst.A*, III, 462-463.



M. BAHA TANMAN

### GÜZELHİSÂRÎ, Mustafa Hulûsî

(ö. 1253/1837)

Hanefî fakihî ve mutasavvîf.

Güzelhisar (Aydın) vilâyetine bağlı Denizli sancağının Buldan nahiyesinde doğdu. Babasının adı Mehmed'dir. Mensubu olduğu tanınmış bir seyyidler ve âlimler ailesinden dolayı Murâdî nisbesiyle de anılmaktadır.

Tahsilini, Konyalı fakih Ebû Saîd el-Hâdimî'nin oğlu Abdullah el-Hâdimî'nin yanında tamamladı. Ardından önce Buldan'da, daha sonra Aydın'da ikamet ederek öğretim ve mânevî irşad vazifesini sürdürdü. Fıkıh usulü, kelâm ve tasavvuf alanında derinleşen Güzelhisârî, Ebû Saîd el-Hâdimî'nin *Mecâmî'ü'l-ḥakâ'ik*'i ile İbrâhim el-Halebî'nin *Halebî şağîr* adlı eserine yazdığı hâşiyelerle âlimler arasında şöhret kazanmıştır. Ayrıca mensup olduğu Nakşibendî tarikatından birçok kimseye icâzet verecek kadar tasavvuf-la ileri derecede alâkası olmuştur.

Güzelhisârî Aydın'da vefat etti ve Tırekapısı Kabristanı'na defnedildi. *Hilyetü'n-nâcî* adlı eserini 1241'de (1825), *Menâfi'ü'd-dekâ'ik*'i 1246 (1830) yılında tamamladığı (Brockelmann, *GAL*, I, 478; *Suppl.*, II, 664) göz önüne alınırsa bazı kaynaklarda ölüm tarihi için verilen 1215 (1800) yılının (*Hedyyetü'l-ârifîn*, II, 454-455; *Kehhâle*, XII, 283) yanlış olduğu anlaşılır.

Eserleri. 1. *Menâfi'ü'd-dekâ'ik fî şerhi Mecâmî'î'l-ḥakâ'ik*. Ebû Saîd el-Hâdimî'nin fıkıh usulüne dair *Mecâmî'ü'l-ḥakâ'ik* adlı eserinin en güzel şerhidir ve Osmanlı medreselerinde Molla Hüseyin'in *Mir'âtü'l-uşûl*'ü yerine geçecek kadar meşhur olmuştur. Hâdimî'nin oğlu Abdullah'ın yarım kalan şerhinden de faydalanılarak hazırlanan eser basılmıştır (İstanbul 1273, 1308; Kahire 1288). *Mecelle* heyetinin kaynakları arasında yer alan *Menâfi'ü'd-dekâ'ik*, Sava Paşa'nın *İslâm Hukuku Nazariyatı Hakkında Bir Etüd* (trc. Baha Arıkan), Ankara 1956, I, 19-20; *Kehhâle*, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, XII, 283-284; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 1990, s. 72, 115; *Kâmûsü'l-a'lâm*, I, 512; H. A. R. Gibb, "Murâdî", *IA*, VIII, 654-655.

*ḥakâ'ik*. Birgivi'nin bir risâlesinin şerhidir (Süleymaniye Ktp., İbrâhim Efendi, nr. 496/3; Serez, nr. 4037). 4. *Mu'ribü'l-Avâmil*. Yine Birgivi'ye ait *el-'Avâmil*'in şerhidir (Süleymaniye Ktp., Süleymaniye, nr. 966/1). 5. *İ'râbü kelimâti's-şehâde ve'l-besmele ve'l-ḥamdele ve ḫavlihi te'âlâ*: "Ve ercûleküm ile'l-ka'beyn" (Süleymaniye Ktp., Serez, nr. 3840/6). Eserin ilk bölümü ayrıca *Risâle fî i'râbi kelimâti's-şehâde* adıyla müstakil olarak iki varak halinde istinsah edilmiş olup aynı kütüphanede kayıtlıdır (Giresun, nr. 128/2). 6. *Risâle fî'l-besmele* (Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 2046/20).

Kaynaklarda Güzelhisârî'nin ayrıca şu eserleri de zikredilmektedir: *Ḥakîku'l-ḥakâ'ik fî şerhi Risâleti'l-Birgivi fî'l-âkâ'id ve'l-aḥlâk*, *Tuhfetü'n-nebî fî şerhi ve tercemeti'l-Fıkhî'l-ekber li-Ebî Hanîfe*, *Eşrefü'l-me'tâlib*, *Zevku'l-vişâl fî rü'yeti'l-cemâl*.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Güzelhisârî, *Menâfi'ü'd-dekâ'ik*, s. 3; *Osmanlı Müellifleri*, II, 38; Serkis, *Mu'cem*, II, 1578; Brockelmann, *GAL*, I, 478; *Suppl.*, I, 660; II, 428, 664; *İzâhu'l-meknûn*, I, 88, 261, 411, 421, 610; *Hedyyetü'l-ârifîn*, II, 454-455; Sava Paşa, *İslâm Hukuku Nazariyatı Hakkında Bir Etüd* (trc. Baha Arıkan), Ankara 1956, I, 19-20; *Kehhâle*, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, XII, 283-284; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 1990, s. 72, 115; *Kâmûsü'l-a'lâm*, I, 512; H. A. R. Gibb, "Murâdî", *IA*, VIII, 654-655.



AHMET AKGÜNDÜZ

### GÜZELYAZICI, Abdurrahman Şeref

(1904-1978)

Son devir din âlimlerinden,  
vâiz ve müftü.

6 Mayıs 1904'te Selânik'in Petriç kasabasında doğdu. Babası Petriç müderrisi İbrâhim Edhem Efendi, annesi müderris ve hattat Hacı Ali Siyâmi Efendi'nin kızı Latife Hanım'dır. Dört yaşında iken babasını, dokuz yaşında iken annesini kaybeden Abdurrahman Şeref, Balkan Savaşı'ndan dolayı ağabeyi Abdullah Hulûsî ile birlikte Tekirdağ'ın Saray kasabasına göç etti (1912). İlk öğrenimini Petriç'te ve Saray'da yaptı. Daha sonra İstanbul'a giderek Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi'ni (1924) ve Dârülfünun İlahiyat Fakültesi'ni (1927) bitirdi. Bu arada Süleymaniye Kütüphanesi'nde açılan kütüphanecilik kursuna da katıldı.

Abdurrahman Şeref memuriyet hayatına Millet Kütüphanesi'nde başladı (1927);